

El buit de la bondat

JOAN AGUT

NARRATIVA

Carol Shields, *Deixar-ho tot*.
Traducció d'Anna Turró Armengol.
LA MAGRANA. Barcelona, 2003.

Carol Shields va néixer a Chicago el 1935. Fa més de quaranta anys que viu al Canadà, on és rectora i professora de literatura de la Universitat de Winnipeg. Té cinc fills i ha publicat vuit novel·les. Es va donar a conèixer el 1976 amb *Small Ceremonies* i dinou anys després quedaria finalista del premi Booker i guanyaria el premi Pulitzer amb *La memòria de les pedres. El sopar d'en Larry* (1998) va merèixer el prestigiós Orange Prize. *Deixar-ho tot (Unless)* és la seva darrera novel·la.

Fa uns anys vam recensionar *El sopar d'en Larry*, una novel·la magnífica que situava Carol Shields en un primer pla de la literatura en llengua anglesa contemporània. Si aquella novel·la, una filigrana literària plena d'humor i de penetració psicològica, fou un rutilant descobriment per a nosaltres, ara, amb *Deixar-ho tot*, l'autora es confirma com una escriptora excepcional.

En un primer terme *Deixar-ho tot* és un drama familiar. Norah, la filla gran, de 19 anys, de la traductora i escriptora Reta Winters, de sobte abandona la universitat, la família i el company sentimental per plantar-se en una cantonada de la ciutat d'Orangetown per demanar caritat amb un cartell penjat al coll amb la paraula *bondat*.

La història és narrada per la mare de la noia, la qual, trasbalsada per l'absència de la filla, fa una profunda reflexió sobre la família, formada pel marit, la sogra i dues filles més. Reta Winters ens mostra la seva freda desesperació de la qual escapa temporalment amb la redacció de la seva segona novel·la, les preocupacions pròpies per

CAROL SHIELDS HA GUANYAT EL PULITZER I L'ORANGE PRIZE

portar la casa, la relació amb un cercle d'amigues i les visites a Danielle Westerman, una pensadora feminista de 85 anys de qui és traductora.

REFLEXIONS SOBRE LA LITERATURA

Si el món de la família constitueix el nucli central de la novel·la, Carol Shields no s'atura aquí. El llibre, atesa la personalitat de la narradora, aborda el món de la literatura escrita per dones amb una reflexió profunda sobre el procés de creació literària, sobre la versemblança dels personatges de novel·la i els problemes de traducció. Amb una finura psicològica i amb lleus tocs d'humor, l'autora teixeix una història correpredora amb el contrapunt dels vaivens del procés de narració d'una obra de ficció els personatges de la qual acaben formant part de la família Winters, amb els seus maldecaps i les seves vides.

Deixar-ho tot és una obra eminentment femenina, que va molt més enllà del feminisme, i que conté un homenatge indirecte a autors com ara Joyce Carol Oates, Alice Munro i Margaret Atwood, citades en el text, sense descartar que l'autora, a través del personatge de Danielle Westerman, hagi volgut honorar escriptors com ara Doris Lessing, Simone de Beauvoir i Virginia Woolf.

Finalment, la bondat, escrita en el cartell que Norah porta penjat al coll, sura al llarg de tota la novel·la com una realitat inassolible però present, al costat del mal, en la condició humana. L'enyorança de la bondat és la cosa que, en definitiva, governa la vida interior i exterior de la narradora, l'esperança que li dóna ànims per seguir endavant malgrat totes les dificultats de viure. *Deixar-ho tot* és una magnífica novel·la que els recomano. La traducció d'Anna Turró Armengol és excel·lent.

LLIBRES RECUPERATS

Líders

ORIOL IZQUIERDO

Maria Novell i Josep Granyer,
Jaume el Conqueridor.
PROA. Barcelona, 1973.

La col·lecció *Els llibres blancs*, publicada per Edicions Proa quan era un segell d'Aymà, té tot un al·legat per logotip. Un gràcil dofi, d'aire remotament infantil, salta sobre l'onada; el salt tot just arrenca, la cua encara és dintre l'aigua; la mar és representada per quatre barres vermelles en lleu ondulació. La icona remet així al tòpic romàntic segons el qual temps era temps els dofins de la Mediterrània duien les quatre barres tatuades al llom. La relació de títols publicats no enganya: abans d'aquest *Jaume el Conqueridor* hi van veure la *llum Història de Catalunya il·lustrada*, de Ferran Soldevila i il·lustracions de Granyer; *L'extraordinària vida de Pau Casals*, de Joan Alavedra; *L'extraordinària vida de Picasso*, de Palau i Fabre; i *Història de Barcelona il·lustrada*, de Domènec Guansé. Eren els anys 70, quan van florir un reguitzell d'iniciatives, com aquesta col·lecció, que miraven de sobreposar-se als silencis oficials amb les eines que es podien tenir a l'abast. ¿Com vertebrar la transmissió d'una memòria històrica, sobre la qual poguessin arrelar uns trets d'identitat i, al capdavant, un orgull patriòtic, si els instruments que tota societat empra per a això havien estat usurpats, espoliats, transvestits? Sense escola, llevat d'iniciatives esforçades i marginals, bé que cada vegada més tolerades, sense mitjans de comunicació amb capacitat d'incidència massiva, si no fos unes poques revistes que en l'erm esdevenien punts de referència ineludible, sense institucions oficials, a tot estirar amb algunes de clandestines o de resistents i afeblides, la publicació d'uns llibres i uns discos adquiria una dimensió desproporcionada. I em sembla que la va tenir, vist com van incidir en certs sectors de la generació als quals anaven adreçats aquells materials.

Jaume el Conqueridor presenta en onze capítols la vida i els fets d'un dels primers líders de la nostra història. Després d'un capítol introductor sobre els homes i les idees de l'època i un altre sobre Pere el Catòlic i Maria de Montpeller, els seus pares, *Primers passos* relata l'escena de la devolució del jove Jaume, rei a cinc anys, per Simó de Montfort als seus súbdits catalans i aragonesos. Un altre capítol de caràcter preliminar, *L'educació*, precedeix els quatre que són el cor de la història i del mite: *L'aprenent de rei*, que acaba amb el matrimoni; *Els anys durs de l'aprenentatge*, que culmina amb la submissió dels seus nobles; la primera epopeia, que té la conquesta de Mallorca per centre; i la segona epopeia, amb la capitulació de València per terme. Tres capítols més posen epíleg a la vida del Conqueridor: *Sogra i gendre*, *Pare i fill* i *La bona fi d'un gran lluitador*.

El text, il·lustrat sense profusió per Josep Granyer, té una intenció abans didàctica que heroica, i no defuig la complexitat dels fets que relata: "Per damunt de tot va ser un lluitador. Va lluitar com va poder i on va poder, en tot temps i sense defallir per allò que considerava honorós o just. Els pobles estimen els homes que lluiten. Per això encara que a vegades el discuteixi, el seu poble se l'estima i no l'oblida".

Memòria, paraula i desig

ROGER COSTA-PAU

POESIA

Ricard Ripoll, *La memòria dels mots*.
Premi Festa d'Elx 2002. TRES I QUATRE.
València, 2003.

Es reconeix una clara línia ascendent en l'obra poètica de Ricard Ripoll (Sueca, 1959). Sobretot, d'ençà del seu penúltim llibre, *Els encontres fortuits*, amb el qual obtingué el premi Joan Teixidor Ciutat d'Olot, l'any 2000, i que sortí a la llum, a Barcelona, l'hivern del 2001. Entre Sueca, Barcelona i París, Ricard Ripoll ha begut, com ell mateix confessa, de la potència literària i humanista, per exemple, de J.V. Foix, de Bartra, de Rimbaud i de Lautréamont. *La memòria dels mots* és un llibre ric i minuciosament calculat, no només en la seva còrpora estructural sinó també, i sobretot, en la plasmació

general i específica del discurs que s'hi desplega. En relació al procés creatiu, el poeta anuncia de bon antuvi un camí que s'eixampla cap a l'autoficció poètica; heus aquí les raons d'una obra "escrita a partir d'impulsos nascuts del caminar, i reelaborada pel moviment incessant del temps que, al capdavant, barreja sensacions passades amb impressions del que és quotidià, i que acaba instaurant un fil coherent on les lectures alimenten els records, desfent qualsevol idea de progressió [...]. *La memòria dels mots* és, podríem dir, un llibre sobre la identitat". El passat, el present i el futur s'hi convoquen de manera explícita i en coincidència correlativa amb les tres seccions que fan expandir el volum: *Fragments del cos*, *Els aprenentatges* i *L'est del teu cos*. Amb un treball de llengua valuós, autoficció poètica i identitat conviuen en la idea de moviment i d'essencialitat, elaborada en el si de les primeres experiències vitals, en l'abeuratge sucós (centrat en el lli-

bre a partir de noms de personatges diversos que al·ludeixen a lectures passades del poeta) i en un fort component d'utopia i desig de felicitat.

És probable que Ripoll s'hagi excedit en explicacions mil·limètriques en la redacció del pròleg que enceta el volum. És en forta mesura el risc d'autoprogolar-se: anar a raure a una sobre-dosi de justificacions i d'autointerpretació que vulgues no vulgues condicionaran -no dic ni per bé ni per mal- els assaboriments posteriors del lector. Una altra cosa són els suggeriments, també presents en el pròleg, referits al fet mateix de l'escriptura. Per exemple, la necessitat imperiosa que Ripoll transfereix al poeta d'allunyar-se dels absoluts per obrir vies cap als viaranyes de la paradoxa, el dubte i la controvèrsia. Per bé que -cito literalment- el poeta sempre busca aquelles veus de sirenes que l'omplen de confusió, per fer-ne espurnes i il·luminar la nit de les angoixes vitals.